

rajta a saját régi melódiájának a szeretete, Cassius ur világát azonban olyan tiszta lelkiismerettel és érzülettel világítja át, ami páratlan irodalmunkban. Valójában viszont annak az írónak az átvilágítása ez, akinek Cassius ur világa eddig legnagyobb emberi és írói élménye volt s ezt az élményét az erről a világról való leszakadása pillanatában mutatja föl a meghaladás és a belőle valóság minden komplex forrongásával.

(Cluj)

Gaál Gábor

NAGY LAJOS RIPIORTKÖNYVE.¹ A riportban Nagy Lajos olyan műfajhoz nyult, amelyhez csak progresszív író nyulhat eredmény-nyel miután magyar polgári írónak vagy derogál az ezzel a műfajjal való foglalkozás, vagy ha ezen túl is teszi magát, természetlen, mert nincs vele mihez kezdenie. Igaz, Móricz Zsigmond és mások is próbálkoztak a riport műfajával, de csak a pesti lapok keretén belül, ahol a magyar baracktermés dicséretén s a lokális anekdotázáson alig megy túl az író meg — az olvasó. Nagy Lajos három riportja nem a baracktermésről anekdotáz, hanem arról a termésről beszél, amely már rothadón hullónak mutatkozik abban az atmoszférában, amit a tizenöt éves magyar mentőpolitika és szélesebb perspektívában a csökkenni sehogysem akaró világkrízis teremtett meg. Nagy Lajos három tulérett gyümölcsét, három városát a magyar világnak mutatja be szarkasztikus fényel. A három városban a magyar polgári rend gazdasági strukturáját és az e mögött tátongó ellentéteket: a külvárost, a temetői tepsedésben növe munkanélküliek sorait, a hullaszagot, mely e városokból árad, s a sántaságot, amivel a bürokrata kispolgár biceg és a fonákságot, amelyben ez az egész világ lubickol. — A sorozatban Szolnok az első. Szolnok, ahol az idegen látványosság számba megy, ahol teljesen letört a hajdani nagyforgalom. Ahol a MÁV munkásai hatvan százalékát bocsájtotta el. Ahol az adóvégrehajtó a házak egyet-letlen de állandó vendége. De ahol mégis él pl. a prostitúció, s a legterebélyesebben virágzik a potemkin centrum és templomok mögött a nyomor. — A második város Hódmezővásárhely. Alföldi város — melyben a gabona, bor, szalonna, csizmak, szűrők, vásznak, legelésző marhák, hízó disznó, dús rétegek: illúziók. E képzetek mögött a munkanélküliek serege lebzsel. A lakosság száma csökken. „A megélhetési viszonyok elviselhetetlenek“ — regisztrálja a polgár. A gazdák vonalán — vegetálás. Kultura? — Itt nem tartja az egyetlen kávéház sem a Neue Freie Presset, — mert „túl baloldali“. Nyugat, Helikon, hogy progresszivebb folyóiratokat ne is említsünk, itt ösmeretlenek. Kalandor regény még fogy valahogy. A könyvesboltok összevissza hűsz könyvet adnak el havonta. De van azért egy 736 oldalas „(Város) történet a családok tükrében.“ Ebben minden „jelentős“ polgár neve előfordul. Ez itt az érdekes olvasni való. — A harmadik, dunántúli város: Győr. 52.000 lakos. — 11.000 munkanélküli. A város lakosságának tehát több mint egy ötöde. Miből élnek Győr munkanélküliei? Abból amiből munkanélküliek a világon mindenütt másutt élnek: egymás kölcsönös segítéséből. De akinek pénze van, az itt is jól táplálkozhatik. A korszón hattól kilencig tilos a járműveknek járni, hogy zavartalan legyen a séta, a nőkre való vadászás. Olvasással a győriek sem nyugtalanítják magukat. Ugy távozik ebből a városból az író, hogy vissza, 1900-ba, vagy előre 1960-ba szeretne utazni és szinte reméli, hogy a térbeli távozással az időbeli is megtörténik. Ott tartózkodása utolsó órá-

¹ Három magyar város. Kosmos, Budapest, 1933,

ját inkább az állomáson tölti, mint a városban... — Ami e riport-könyv dokumentáris értéke mellett első sorban érdemel figyelmet az Nagy Lajos szentvtelen szociográfiai precizitása. Ez a precizitás az olvasó által levonható konzekvenciák számára beton alapot jelent, — feltéve, ha az olvasó hajlandó a konzekvenciák levonására. Jó lenne ha ezt a könyvet Szolnokon, Hódmezővásárhelyen és Győrben is elolvassná valaki. Bár — úgyis mindegy.

Méliusz N. József

UJ MAGYAR IRÓK: PERNEKI MIHÁLY.* Perneki nevével és dolgaival már találkoztunk. A múltban Uccai könyve a tocsimmal jelent meg versesfüzete, ez azonban nemcsak költészeti, hanem elvi szempontból is gyenge volt. Azóta jó idő telt el s mint új versesfüzete igazolja, azóta jelentősen fejlődött. Ez a fejlődés azonban egyoldalúnak tűnik, csak elvi meggyőződése acélosodott, versei pozitívabb alapokra támaszkodnak, de költészete még mindig sok kívánnivalót hagy maga után. Verseinek formába öntésénél fejlődése nem ért el arra a fokra, ahová meggyőződése és világszemlélete elérkezett. s éppen ezért technikájának gyengesége jobban kiütközik. Szabadversei olvasása közben az embernek az az érzése támad, mintha a költő még nem döntött volna afelől, hogy prózát írjon-e, vagy verset; vagy mintha csak az elvi szempontokat tartaná szem előtt... Kétségtelen: a művészet eszköz. A polgárság és minden korok írói eszköznek használták s mindegyik saját társadalmának, osztályának szolgálatába állította. Eszköznek kell tehát hogy használják a szocialista írók és költők is. Ennek az eszköznek használatához azonban érteni is kell; s a művészetet nem lehet s nem is szabad megtagadni, mert akkor az eszközt tagadjuk meg. Már pedig az eszközhöz ragaszkodnunk kell.

(Budapest)

Hamvas H. Sándor

DISPUTA

VÁLASZ NYILT LEVÉLRE

A Korunk egyik múlt évi száma bírálatot közölt Németh László kritikusi tevékenységéről. Ezt a bírálatot N. L. — csak úgy mellékesen — egyik cikkében felpanaszolta („Világnézet“ Tanu, 1933 okt.) a gondolat egy olyan fonala mentén, amit Jeszenszky Erik a Korunk múlt évi novemberi számában Nyilt levél formájában hívott ki disputára.

Tisztelt Uram, az én unokatestvéreim szilasbálhási földművelők s mondhatom kitűnően ismerik Szilasbálhást, Kogutowitz Károly, a Dunántúl című munka szerzője semmiesetre sem ismerheti olyan kitűnően. Az ő könyvében éppen csak egy repülőgép-felvétel van a szilasi bozótrol, magamnak is el kellett olvasnom a felírást, hogy a képet és amit ábrázolt, azonosítani tudjam. Azt hiszem, hogy az én unokatestvéreim nagyot nevetnének, ha Kogutowitz Károly azt állítaná, hogy jobban ismeri Szilasbálhást, mint ők. Pedig Kogutowitz Károlynak bizonyos szempontból mégis igaza volna, mert ha ő nem is tudja hol van a Sós, a Békapest s az öreg Németh Péter pincéje, tudja, mi az a Mezőföld, s a bozótunk helyét is tudja a többi dunántúli bozót közt. Ismerhetek valamit, mert benne élek s ismerhetek valamit, mert tudom a helyét. Ezt akartam kifejezni azzal, hogy a

* A gyrajárók. Szerző kiadása. Budapest 1933.